

MEMÒRIA VIH/SIDA DE LES ILLES BALEARS

2014

Aquesta memòria recull informació sobre la situació epidemiològica, els programes i les activitats de prevenció, atenció sanitària i social i de coordinació i participació, relacionats amb el VIH, que es desenvolupen a les Illes Balears.

Elaboració

- Coordinació Autonòmica de Drogues i de l'Estratègia de la Sida. Direcció General de Salut Pública i Participació. Conselleria de Salut

Fonts d'informació

- Ajuntament de Palma (Àrea Delegada de Sanitat i Consum, Sexconsulta)
- ALAS (Associació de Lluita Antisida de les Illes Balears)
- Associació Siloé
- Ben Amics
- Centre penitenciari
- CEPCA (Centre d'Estudis i Prevenció d'Addiccions del Consell Insular d'Eivissa)
- Conselleria de Benestar Social i Joventut. Consell Insular de Formentera
- Creu Roja
- Direcció General d'Immigració
- Direcció General de Salut Pública i Consum. Conselleria de Salut (Coordinació Autonòmica de Drogues i de l'Estratègia de la Sida, Servei d'Epidemiologia)
- Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma
- Escola de Sida, Salut i Convivència
- IMAS (Institut Mallorquí d'Afers Socials. Consell de Mallorca)
- Institut Balear de la Joventut. Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats
- Metges del Món
- Servei de Promoció de la Salut. Departament de Benestar Social i Joventut. Consell Insular de Menorca
- Servei de Salut (Gabinet Tècnic, Gerència d'Atenció Primària de Mallorca, Gerència d'Atenció Primària d'Eivissa, serveis de salut laboral i unitats de medicina interna dels hospitals públics, Subdirecció del Medicament)

ÍNDEX

INFORMACIÓ I VIGILÀNCIA EPIDEMIOLÒGICA.....	4
1. Registre de nous diagnòstics d'infecció per VIH.....	4
2. Registre de casos de sida.....	7
3. Enquesta hospitalària de pacients amb VIH/sida.....	8
PREVENCIÓ	9
1. Detecció precoç del VIH.....	9
2. Prevenció en la població general.....	10
3. Prevenció en els adolescents i joves.....	14
4. Prevenció en les persones usuàries de drogues injectades	17
5. Prevenció en els homes que mantenen relacions sexuals amb homes ..	19
6. Prevenció en les persones que exerceixen la prostitució	19
7. Prevenció en la població procedent d'altres països	21
8. Prevenció en l'àmbit penitenciari	22
9. Prevenció en el personal sanitari	23
10. Formació del personal sanitari.....	23
ATENCIÓ PSICOSOCIAL.....	24
1. Atenció sanitària.....	25
2. Atenció psicosocial	25
COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ	27
GLOSSARI DE SIGLES I TERMES.....	28

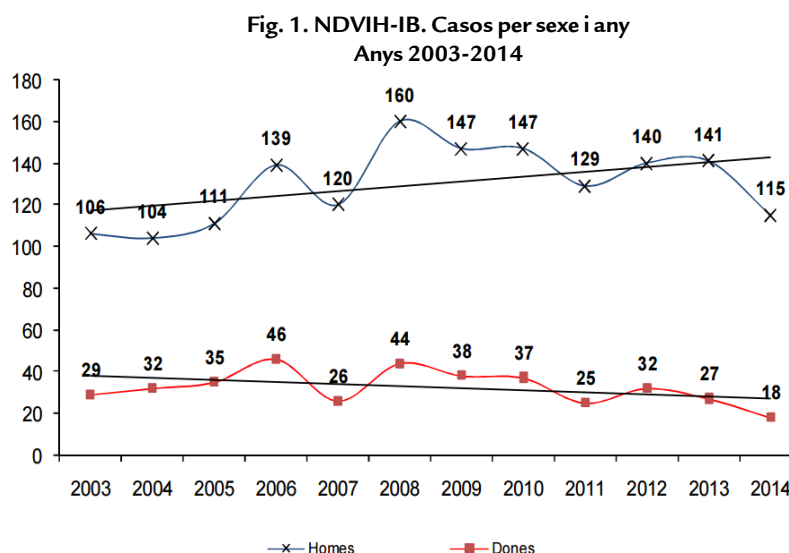
INFORMACIÓ I VIGILÀNCIA EPIDEMIOLÒGICA

1. Registre de nous diagnòstics d'infecció per VIH
2. Registre de casos de sida
3. Estudi anònim no relacionat de prevalença d'anti-VIH en mares de nounats vius
4. Enquesta hospitalària de pacients amb VIH/sida en contacte amb el Sistema Nacional de Salut

1. Registre de nous diagnòstics d'infecció per VIH

Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Participació. Actualització: 30 de juny de 2015

El **nombre de casos acumulats** des de l'any 2003 (any d'inici del registre) és de 1.988; 1.592 casos (80 %) són homes i 396 casos (20 %) són dones; 1.679 corresponen a Mallorca, 77 a Menorca, 232 a Eivissa i 6 a Formentera (veg. fig. 1). Les **taxes** a les Illes Balears (sempre per damunt de 100 casos per milió) es mantenen superiors a les nacionals, que a partir de 2012 són inferiors a 100.

Respecte de l'**edat**, destaca que un 65 % dels casos tenen menys de 40 anys en el moment del diagnòstic del VIH i el 88 %, menys de 50 anys. La mitjana d'edat en el

moment del diagnòstic dels casos no pediàtrics és de 37 anys (37,6 anys els homes i 34,7 les dones).

Quant a la **distribució per categories de transmissió**, cal destacar que el primer grup en importància és el de la transmissió heterosexual (HTSX: 828 casos; 42 %), seguit de la categoria d'homes que mantenen relacions sexuals amb homes (HSH: 774 casos; 39 %) i de les persones usuàries de drogues injectades (UDVP: 252 casos; 13 %). En definitiva, el 81 % dels casos s'associen a una transmissió sexual.

Per als homes, la categoria HSH suposa el 49 % dels casos; l'HTSX, el 32 % dels casos, i la d'UDVP, el 12 %. En les dones, la categoria HTSX representa el 80 %, i la d'UDVP, el 14 % (veg. fig. 2 i 3).

Fig. 2. NDVIH-IB. Dades des de 2003. Homes. N=1.592. Categoria de transmissió

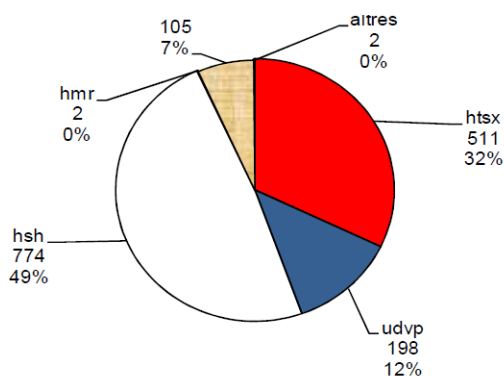
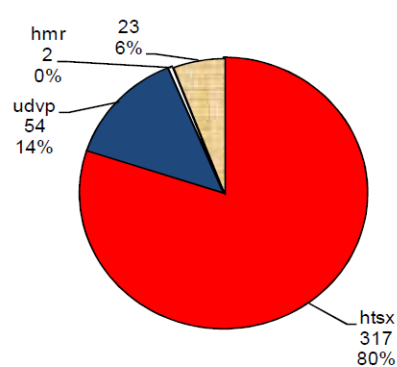

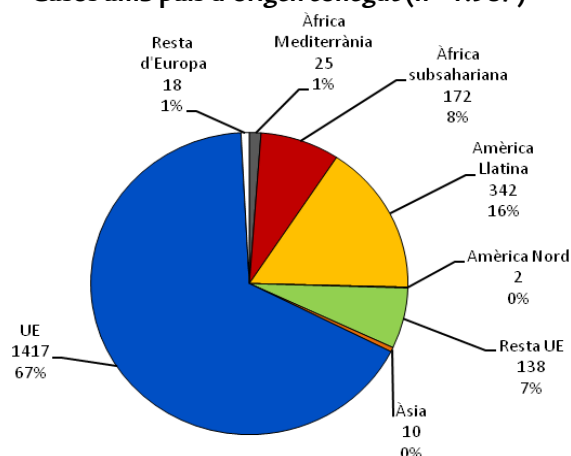
Fig. 3. NDVIH-IB. Dades des de 2003. Dones. N=396. Categoria de transmissió

htsx: heterosexual; udvp: usuari de drogues per via parenteral; hsh: homosexual, bisexual; hmr: mare-fill; desc.: desconegut

Dels 1.987 casos amb **país d'origen** conegut, 735 (37 %) són d'origen no espanyol. La segona regió en importància, després d'Espanya (1.252 casos), és l'Amèrica llatina, amb 342 casos (17 %), seguida de l'Àfrica subsahariana, amb 172 casos (9 %). La categoria de transmissió dominant en persones estrangeres és l'HTSX (veg. fig. 4). Més de la meitat dels diagnòstics acumulats en dones (53 %) tenen origen estranger; per als homes, el percentatge acumulat de casos d'origen estranger és del 33 %.

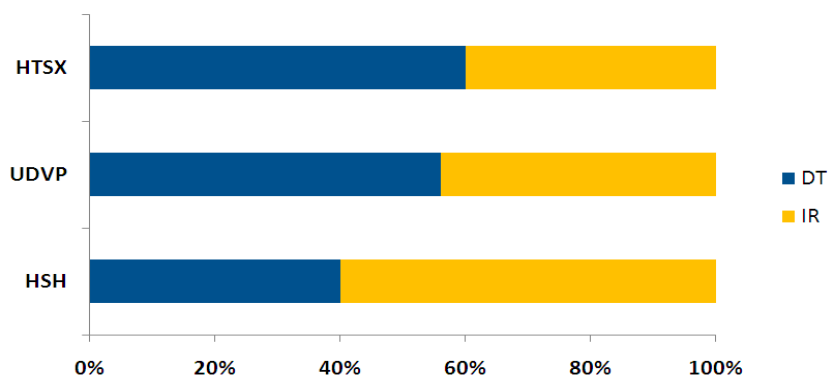
Fig. 4. NDVIH-IB. Dades des de 2003. Regió d'origen.
Casos amb país d'origen conegut (n= 1.987)

Pel que fa al **retard en el diagnòstic**, considerant el diagnòstic tardà (DT) quan la persona presenta 350 limfòcits CD4 o menys, en 1.877 casos (95 %) es coneix la xifra de CD4 en el moment del diagnòstic; d'aquests, el 53 % dels casos presenten un diagnòstic tardà, en proporció similar en les dones i els homes. Les infeccions recents (IR) dominen amb un 60 % en la categoria de transmissió HSH, mentre que la categoria HTSX és la que presenta el percentatge més alt de diagnòstic tardà (poc més d'un 60 %). Dels UDVP un 56 % són DT (veg. fig. 5).

Els casos amb origen estranger tenen un percentatge de DT més alt que els d'origen espanyol (60 % vs. 50 %). El percentatge més alt de DT apareix en els casos d'origen subsaharià (71 %).

Fig. 5. ND-VIHIB. DT i IR per categoria transmissió.
Acumulats des de l'any 2003

Resum. Aspectes més destacables

(Algunes de les tendències comentades es poden veure modificades en properes actualitzacions a causa del retard en la notificació de casos i de la recuperació de casos no notificats)

- Casos acumulats: 1.988 casos; anys 2003-2015.
- Categories que dominen en el perfil epidemiològic global: homes (80 %); categories de transmissió heterosexual (42 %) i homosexual (39 %); edats de 30-39 anys (40 %), illa de Mallorca (85 %); diagnòstics tardans (53 % dels casos no pediàtrics amb CD4 conegut), país d'origen Espanya (63 %).
- Homes: preponderància de la categoria de transmissió homosexual (49 %). Un 33 % dels homes són d'origen estranger.
- Dones: preponderància de la categoria de transmissió heterosexual (80 %). Un 53 % de les dones són d'origen estranger.
- Patró epidemiològic dels casos d'origen espanyol dominat per la categoria homosexual (43 %) i HTSX (34 %). El dels casos d'origen estranger, dominat per dones i categoria heterosexual. El 90 % dels diagnòstics fets a dones estrangeres corresponen a la categoria heterosexual.

2. Registre de casos de sida

Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública i Consum. Actualització: juny de 2014

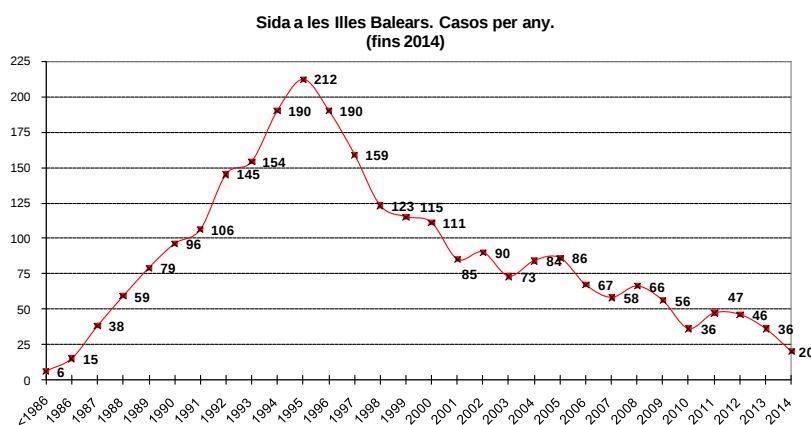
El nombre de casos de sida acumulats a l'Arxipèlag a 30 de juny de 2014 se situa en 2.656 casos (78 % homes i 22 % dones). Per illes, Mallorca acumula 2.146 casos, mentre que les Pitiüses n'acumulen 356 i Menorca 132.

Respecte a la **distribució per categoria de transmissió**, un total de 1.247 casos (47 %) corresponen a UDI, 582 (22 %) a la categoria heterosexual i 551 (21 %) a la categoria HSH.

Pel que fa al **país d'origen**, un total de 271 casos (10 %) corresponen a persones estrangeres.

L'anàlisi dels darrers anys (2010-2014) mostra (en 185 casos detectats) un patró epidemiològic dominat pels homes (77 %), amb una distribució per edat amb preponderància pel grup de 40-49 anys (42 % dels total) i amb domini de la categoria HTSX (68 casos).

En definitiva, continua la tendència descendent de la incidència, l'any 2014 queda de moment amb una taxa de 18 casos per milió. El patró epidemiològic continua dominat pels homes i per la categoria de transmissió HTSX.

Els informes complets es poden consultar a:

<http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M0903171407264971769&lang=CA&cont=15526>

3. Enquesta hospitalària de pacients amb VIH/sida

Centre Nacional d'Epidemiologia, Secretaria del Pla Nacional sobre la Sida, plans autonòmics de la sida i hospitals de la xarxa pública

Es tracta d'un sistema d'informació sobre les característiques sociodemogràfiques, epidemiològiques i clíniques de pacients atesos en els hospitals públics, basat en enquestes de pacients en un dia concret.

Els resultats de 2014 i l'anàlisi de l'evolució 2000-2014 es poden consultar en el web <http://www.msssi.gob.es/ciudadanos/enfLesiones/enfTransmisibles/sida/vigilancia/InformeEncuestaHospitalaria2014.pdf>

PREVENCIÓ

1. Detecció precoç del VIH
2. Prevenció en la població general
3. Prevenció en els adolescents i joves
4. Prevenció en la dona
5. Prevenció en les persones usuàries de drogues injectades
6. Prevenció en els homes que mantenen relacions sexuals amb homes
7. Prevenció en les persones que exerceixen la prostitució
8. Prevenció en la població procedent d'altres països
9. Prevenció en l'àmbit penitenciari
10. Prevenció del personal sanitari

1. Detecció precoç del VIH

⌘ Diversificació de la prova de detecció del VIH (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS, Metges del Món, CAITS, CAD IMAS, CAD Servei de Salut, Oficines de farmàcia*).

Realització de la prova ràpida de detecció del VIH a la seu d'ALAS de Palma, als CAD (centres d'atenció a la drogodependència) de Mallorca, a la seu de Metges del Món, al CAITS (Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció de les Infeccions de Transmissió Sexual) i 8 oficines de farmàcia de les Illes Balears. La prova es basa en la tècnica d'assessorament i és voluntària, confidencial i gratuïta excepte en les oficines de farmàcia (5 €). El test que s'utilitza és el Determine HIV ½ Ag/Ac Combo.

- Nombre de proves realitzades: 1.412 proves (480 a ALAS, 197 a Metges del Món, 13 al CAITS, 159 als CAD i 562 en les oficines de farmàcia).
- Nombre de resultats positius: 32 (16 a ALAS, 10 a oficines de farmàcia, 5 a Metges del Món, 1 al CAITS).

La memòria de les proves ràpides de VIH en entorns no clínics es pot consultar a

<http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M11040813292613466523&lang=CA&cont=33950>

⌘ Dia de la prova de detecció del VIH el 20 d'octubre (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS, Taula per la SIDA*)

- Entrevistes en emissores de ràdio i en premsa.
- Nota de premsa.
- Jornada *non-stop* de proves ràpides a la seu d'ALAS.

⌘ I Setmana Saludable a la UIB (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS*)

Jornada *non-stop* de prova ràpida de detecció del VIH en el campus de la UIB de 10.00 a 18.00 hores “¿Serodiscordant? Fes-te la prova del VIH!”.

⌘ Distribució de material informatiu (*Direcció General de Salut Pública i Participació*)

- Distribució de 10.825 fullets (870 “Cap dubte, fes-te la prova”, 9.955 “Test ràpid de VIH/SIDA a les oficines de farmàcia”).

2. Prevenció en la població general

⌘ Activitats de sensibilització i informació (*Associació Siloé, ALAS, Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani*)

- S'han duit a terme diferents xerrades informatives en relació amb l'entitat i envers la infecció per VIH/Sida amb professionals del món educatiu per planificar sessions informatives dirigides a l'alumnat:

- Nombre de xerrades: 8.
- Destinataris directes: 13 docents.
- Llocs de realització: UIB, instituts d'educació secundària.

⌘ Visita guiada al Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma Es Baluard

Visita de l'exposició del museu i de l'exposició temporal Gabinet: 6x6, de fotografies dels anys 90 relacionades amb la sexualitat.

⌘ Taula rodona “Sexualitats i tabús, a aquestes altures de la pel·lícula”

Com a activitat paral·lela, l'Àrea de Desenvolupament Educatiu i Formació d'Es Baluard va organitzar, amb motiu del Dia Mundial de la Salut Sexual, 4 de setembre, amb la col·laboració d'ALAS, una taula rodona amb relació a la construcció i realitat de la sexualitat en el present, amb motiu de la *finissage* de l'exposició temporal “Gabinet: 6x6”, col·lectiva de fotografies dels anys 90 que giren entorn de la temàtica del sexe.

⌘ Distribució de material informatiu i de sensibilització (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Hospital Universitari Son Espases, ALAS*)

– Distribució dels fullets i guies següents:

- 300 de “Cap risc, protegeix-te” de la Direcció General de Salut Pública i Participació.
- 10.087 del CAITS (Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció d'Infeccions de Transmissió Sexual) de la Direcció General de Salut Pública i Participació i de l'Hospital Universitari Son Espases.
- 2.686 sobre anticoncepció de la Direcció General de Salut Pública i Participació.
- 133 guies sobre mètodes anticonceptius de la Direcció General de Salut Pública i Participació.

- **Distribució de preservatius:** 44.256 unitats (18.730 Direcció General de Salut Pública i Consum distribuïts a distintes entitats i ONG, 25.526 ALAS).

- **Distribució de lubricants monodosi:** 2.790 unitats (ALAS).

⌘ **Dia Mundial de la Sida** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Ajuntament de Palma, UIB, Consell Insular de Formentera, Consell de Mallorca, Consell Insular de Menorca, Taula per la Sida*)

- **Col·locació del llaç vermell en diverses institucions** (Govern de les Illes Balears, ajuntaments, ONG, hospitals...).
- **Activitats en el Casal de Joves de Sant Francesc Xavier de Formentera**
 - Xerrada sobre sexe segur i responsable.
 - Presentació i projecció de la pel·lícula documental *Magic Johnson da la cara* (“The Announcement” EEWI2012).
 - Distribució de material d’informació, prevenció i sensibilització.
- **Realització del vídeo “A mi també m’afecta el VIH”.** Es va produir un vídeo en què l’alumnat de la UIB del Guillem Cifre de Colonya exposa els motius pels quals els afecta el VIH/SIDA, alhora que sensibilitza sobre el tema. El resultat és un vídeo amb el qual es pretén continuar la sensibilització i l’apropament a la realitat de les persones que viuen amb VIH amb l’emissió a la pàgina web d’ALAS i de la UIB.
- **Exposició “Expressa’t!”.** A la Misericòrdia es varen exposar les obres realitzades per l’alumnat del centre CEF i de l’Escola de Disseny de les Illes Balears sobre estigma i discriminació.
- **Exposició de la frase “TOTS PER LA SIDA”** a l’estació Intermodal de Palma, escrit amb lletres grosses per deixar constància que no és una infecció del passat ni de zones geogràfiques llunyanes.

- **Realització d'entrevistes i rodes de premsa** a professionals que treballen en la prevenció de la infecció per a diversos mitjans de comunicació de les Illes Balears.
- **Disseny, edició i distribució de material d'informació i sensibilització** de la Direcció General de Salut Pública i Participació, Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat
 - 1.000 cartells “La Sida no és una cosa del passat, cal tenir-ho present”.
 - 20.000 fullets “VIH, no el perdis de vista. Pot passar desapercebut”.
 - 10.000 llaços vermells.

⌘ Programa d'educació per a la salut per a dones en les diferents etapes de la maduresa (*Ajuntament de Palma*)

- Nombre de tallers: 2.
- Nombre d'assistents: 33 participants.

⌘ Atenció i informació individualitzada (*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS*)

Atenció que es du a terme per telèfon, correu electrònic i presencial. Les consultes són, principalment, sobre la realització de la prova, les pràctiques de risc i sol·licitud d'informació sobre el VIH i altres ITS.

Per part de la Coordinació Autonòmica de Drogues i de l'Estratègia de la Sida:

- Nombre de consultes ateses: 52.
- Nombre d'accessos: 66.645 a la web de la Coordinació Autonòmica de Drogues i de l'Estratègia amb 49.254 visites.

Per part d'ALAS:

- Nombre de visites a la pàgina web: 7.787.
- Nombre d'amics en el Facebook: 4.951.
- Nombre de seguidors a les micronotícies del Twitter: 1.448.
- Presència a les xarxes socials: Gayromeo, Gridr, Bender, Scruff i Chueca.

3. Prevenció en els adolescents i joves

⌘ Campanyes de l'ús del preservatiu

- **Set preventiu:** bosseta amb 4 preservatius masculins i una condonera (*Sexconsulta de l'Ajuntament de Palma*)
 - Nombre d'unitats distribuïdes: 205.
- **Campanya de promoció de l'ús correcte del preservatiu entre el jovent “Porta'm amb tu”** (*Consell Insular de Menorca*)
 - Nombre de preservatius distribuïts: 10.420 unitats en els punts d'informació juvenil municipals, en els serveis especialitzats del Consell Insular de Menorca, els ajuntaments i els tallers d'educació afectiva sexual.

⌘ Consulta Jove en centres docents de Mallorca (*Servei de Salut, Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat*)

Consulta que es du a terme en els centres educatius un pic per setmana durant l'horari escolar. Pretén, mitjançant les demandes dels adolescents escolaritzats, millorar els seus coneixements i habilitats; conèixer les seves creences, valors i actituds, i donar-los a conèixer els recursos sociosanitaris existents.

- Nombre de centres de salut implicats: 34.
- Nombre de centres educatius implicats: 47.
- Nombre de consultes ateses sobre salut afectiva i sexual: 2.363, de les quals 1.399 són consultes sobre afectivitat i sexualitat.

⌘ Assessorament en salut afectiva i sexual, habilitats socials i autoestima (*Sexconsulta de l'Ajuntament de Palma*)

Assessorament presencial, telefònic o per correu electrònic.

- Nombre d'assessoraments: 1.024.
- Nombre de joves que han rebut l'assessorament: 598.

⌘ **Butlletins informatius sobre sexualitat** (*Sexconsulta de l'Ajuntament de Palma*)

- Nombre de butlletins enviats: 21.599.
- Nombre de destinataris: 1.664 joves.

⌘ **Bloc d'autoestima** (*Palma Jove de l'Ajuntament de Palma*)

Espai per a la gent jove per documentar-se, opinar, expressar-se i rebre resposta als seus dubtes en relació amb l'autoestima i les habilitats socials:

www.autoestima.pamajove.es.

- Nombre de visites rebudes: 22.599.

⌘ **Divulgació a través de la web del centre municipal de salut del fullet "Prevenició de la sida a l'escola"** (*Ajuntament de Palma*)

http://www.palmademallorca.es/portal/PALMA/contenedor1.jsp?seccion=s_floc_d_4_v1.jsp&codbusqueda=2433&language=ca&codResi=1&layout=contenedor1.jsp&codAdirecto=1878)

⌘ **Activitats informatives/formatives d'educació sexual, gènere i prevenció del VIH**

(*Direcció General de Salut Pública i Participació, Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera, Consell Insular de Formentera, Salut Jove–Consell Insular de Menorca, CEPCA–Consell Insular d'Eivissa, Ajuntament de Palma, ALAS, Creu Roja Joventut*)

Activitats amb joves, de temàtica similar encara que siguin diferents, duites a terme per diverses institucions i organismes. S'han agrupat segons la població diana a la qual s'adrecen i el tipus d'activitat.

ACTIVITATS DUITES A TERME EN ELS CENTRES EDUCATIUS		
Projectes/tallers/xerrades	Nombre d'activitats	Nombre de participants
Projecte “Sexe segur i responsable” , Direcció General de Salut Pública i Consum Es du a terme a totes les illes a partir de 3r d'ESO i consta d'un mínim de dues sessions per aula.	136 grups	2.778
“Prevenició d'infeccions de transmissió sexual i embarassos no desitjats” Activitats educatives de l'Ajuntament de Palma en centres educatius, associacions de mares i pares i població en general, web www.palmaeduca.cat	--	149
Tallers de salut afectiva sexual i prevenció del VIH , ALAS	21	476
Programa SEXTIMA a l'IES Marc Ferrer de Formentera, Àrea de Salut d'Eivissa i Formentera (ASEF) i el Consell Insular d'Eivissa	5	
Tallers d'educació afectiva i sexual “Cos, sexualitat i plaer” dirigits a 1r i 2n d'ESO, Salut Jove del Consell Insular de Menorca	11	257
Tallers de salut sexual en els tallers d'EPS, Creu Roja Joventut	69	1.221
Xerrada sobre salut afectiva i sexual a ESO i PQPI, CEPCA d'Eivissa	46	1.206

⌘ Disseny, realització i tutoria del curs de formació en línia “L'educació afectiva i sexual: sexe segur i responsable” (Direcció General de Salut Pública i Consum, Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Permanent del Professorat)

Curs de 20 hores de durada, adreçat a docents, realitzat a través de la plataforma de formació a distància de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació Permanent del Professorat de la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats. Acabaren la formació un total de 24 docents.

⌘ Convocatòria de centres educatius promotores de salut (Conselleria de Salut i Conselleria d'Educació i Universitat)

Per al curs escolar 2014-2015, a través de la Comissió Tècnica d'Educació per a la Salut en els Centres Educatius, s'ha tret aquesta convocatòria per treballar en els centres educatius els cinc principals eixos de salut, un dels quals és l'educació afectiva i sexual. A la convocatòria s'han presentat 25 centres de les illes.

⌘ **Edició de l'estudi La sexualitat juvenil a Menorca entre els 14 i 18 anys** (*Servei de Promoció de la salut del Departament de Benestar Social i Joventut*): <http://www.cime.es/documents/documents/1015docpub.pdf>

4. Prevenció en les persones usuàries de drogues injectades

⌘ Programes de reducció de danys

- **Programa d'Intercanvi de Xeringues (PIX)** (*Metges del Món, Creu Roja, Direcció General de Salut Pública i Participació, IMAS*)

Distribució de xeringues i altres materials d'injecció que es du a terme des de dues unitats mòbils (INRED, Metabús i UMES) i, en menor quantitat, des dels CAD (centres d'atenció a la drogodependència).

PROGRAMA D'INTERCANVI DE XERINGUES				
	INRED	METABÚS	UMES	TOTAL
Nombre d'usuaris	617 (474 homes, 142 dones, 1 transsexual)	202 (161 homes, 41 dones)	414	1.233
Xeringues distribuïdes	31.627 unitats	16.995 unitats	1.576 unitats	50.198 unitats
Xeringues recollides	26.406 unitats	15.414 unitats	827 unitats	42.627 unitats
Compressors	241 unitats	---		241 unitats
Lots de paper d'alumini	80 unitats	---		80 unitats
Cassoleta de cremar	927 unitats	---		927 unitats

- **Programa d'Intercanvi de Xeringues (kits antisida) a les oficines de farmàcia** (*Direcció General de Salut Pública i Participació i Col·legi Oficial de Farmacèutics*)

Intercanvi, a les oficines de farmàcia adherides al Programa, de xeringues per a kits antisida, que inclouen: tovalloleta d'alcohol, aigua bidestil·lada,

xeringa, cassoleta, contenidor per a la xeringa, preservatiu i fullet informatiu.

- Nre. d'oficines en el Programa: 23 (13 a Mallorca i 10 a Menorca).
- Nre. de *kits* antisida distribuïts: 11.200.
- Contenedors de xeringues recollits: 368 (273 a Mallorca i 96 a Menorca).

– **Programa de dispensació de metadona** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Creu Roja, Col·legi Oficial de Farmacèutics, Servei de Salut...*)

Dispensació de metadona en oficines de farmàcia, CAD, centres de salut, Metabús i altres (comunitats terapèutiques, centres de dia, etc.).

PROGRAMA DE DISPENSACIÓ DE METADONA		
	Nombre de centres, oficines, comunitats...	Nombre d'usuaris
CAD+Dispensari de metadona	16	1.698
Oficines de farmàcia	34 (25 Mallorca i 9 Eivissa)	336
Centres de salut	9	22
Comunitats terapèutiques	5	44
Metabús	1	202

⌘ Prevenció de la transmissió sexual del VIH

– **Curs d'Igual a Igual** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Metges del Món*)

La formació d'agents de salut és un curs de formació per a formadors en matèria de prevenció i promoció de la salut en entorns de drogodependències. Té per objectiu donar les eines necessàries perquè les persones participants puguin produir canvis en altres membres de la seva comunitat.

- Nombre de participants: 9 (8 homes i 1 dona).

- **Tallers individuals i grupals de sexe segur i VIH** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Metges del Món*): 44 participants del programa INRED.
- **Tallers d'educació per a la salut als CAD** (*Creu Roja, Metges del Món, IMAS, Servei de Salut*): 148 participants (139 amb Creu Roja i 9 amb Metges del Món).
- **Distribució de material preventiu** (*Direcció General de Salut Pública i Participació, IMAS, Metges del Món*)
 - Nombre de persones usuàries: 617 en el Programa INRED.
 - Preservatius distribuïts: 15.708 (6.179 en el Programa INRED + 1.786 al Metabús i 7.743 a la UMES).

5. Prevenció en els homes que mantenen relacions sexuals amb homes (HSH)

(*Direcció General de Salut Pública i Participació, ALAS, Ben Amics*)

- Recerca activa per contactar amb HSH, en especial amb els que exerceixen la prostitució, per treballar les pràctiques de risc i oferir-los la prova ràpida de detecció del VIH (*ALAS*).
- Distribució de 5.400 preservatius als locals de cruising de Palma (*Ben Amics*).

6. Prevenció en les persones que exerceixen la prostitució

⌘ Programa “Salut i dret per a les persones que exerceixen la prostitució” (SAYDE) (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Metges del Món*)

Atenció a aquest col·lectiu i desenvolupament de diferents activitats des del centre fix, amb tres nivells d'intervenció —àrea d'acolliment i dispensació de material, àrea psicosocial (amb treballadora social) i àrea sanitària (amb infermera i ginecòlegs voluntaris)—, i des de la unitat mòbil que visita clubs i pisos on s'exerceix la prostitució a Mallorca i Eivissa.

- Nre. de persones ateses: 1.623 (1.512 dones, 63 homes i 48 transsexuals).

- Nre. de persones en situació de prostitució ateses en les intervencions d'apropament i reducció de danys: 1.058 (304 en el carrer, 295 en pisos i clubs de Palma, 195 a la Part Forana de Mallorca i 264 a Eivissa) en 156 sortides a Mallorca i 31 a Eivissa.
- Nre. d'activitats individualitzades d'educació per a la salut relacionades amb el VIH/sida realitzades: 1.378 (69 de reducció de danys, 744 de sexe segur i ús adequat del preservatiu femení i masculí, 520 sobre VIH/sida, 45 de gènere i drets humans).
- Nre. d'intervencions sanitàries: 229.
- Curs d'educadors d'iguals amb persones en situació de prostitució: 16 participants.
- Nre. d'activitats de sensibilització realitzades: 69.
- Nre. d'analítiques de detecció del VIH sol·licitades: 61 serologies i analítiques.
- Material preventiu distribuït:
 - Preservatius masculins: 101.953.
 - Preservatius femenins: 1.907.
 - Lubricants: 19.634.
- Nre. de fullets informatius distribuïts: 479.

⌘ Intervenció en persones que exerceixen la prostitució (PEP) *(Direcció General d'Immigració, Servei de Salut, Casal Petit)*

- **Sessió de prevenció d'ITS**, duit a terme al Casal Petit per la infermera de ginecologia del centre de salut Escola Graduada:
 - Nre. de tallers: 2.
 - Nre. de participants: 15.

- **Sortides nocturnes per contactar con PEP nigerianes**, la medidora intercultural de Son Gotleu contacta amb aquestes dones en els seus lloc de feina (el carrer) per fer-los saber que poden acudir per temes sanitaris a la seva consulta en el seu centre de salut, que és la zona en la qual la majoria d'elles viuen.
 - Nre. de sortides: 5.
 - Nre. de contactes: 80.
 - Nre. d'informes: 65.

7. Prevenció en la població procedent d'altres països

⌘ Sessions salut sexual i prevenció d'ITS i embarassos no desitjats *(Servei de Salut, Direcció General d'Immigració, Ajuntament de Sant Antoni d'Eivissa, Ajuntament d'Inca)*

Sessions dutes a terme per l'equip de mediadors interculturals dels centres de salut de Sant Antoni d'Eivissa, Inca, sa Pobla i Son Gotleu.

- Sessió sobre anticonceptius al grup classe de castellà de l'Ajuntament de Sant Antoni d'Eivissa: 1 sessió amb 13 participants.
- Sessió sobre salut sexual i ITS a dones magrebines del taller de llengua de l'Ajuntament d'Inca: 1 sessió amb 11 participants.
- Sessió sobre ITS al grup classe de llengua de l'Ajuntament de sa Pobla: 2 sessions amb 89 participants.
- Sessió sobre ITS i anticoncepció a un grup de dones de Mali en el CS Son Gotleu: 1 sessió amb 13 participants.

8. Prevenció en l'àmbit penitenciari

Projecte d'educació per a la salut (*Creu Roja*)

Projecte que consta de 5 mòduls que es desenvolupen a través de tallers en el centre penitenciari on es treballa: VIH/sida, sexe segur, drogues, consum de menys risc...

- Nre. de tallers: 7.
- Nombre d'assistents: 48.

Programa d'Intercanvi de Xeringues en el Centre Penitenciari de Palma

(*Direcció General de Salut Pública i Consum, Sanitat Penitenciària*)

Intercanvi de xeringues per *kits* antisida, que inclouen: tovalloleta d'alcohol, aigua bidestil·lada, xeringa, cassoleta, contenidor per a la xeringa, preservatiu i fullet informatiu.

- Nre. de *kits* intercanviats: 617.

Programa de dispensació de metadona (*sanitat penitenciària*)

- Nombre d'usuaris: 136.

Programa de formació d'agents de salut en VIH/sida (*Direcció General de Salut Pública i Participació, Escola de Sida, Salut i Convivència, sanitat penitenciària*)

- Tallers de VIH/Sida.
 - Nre. de sessions: 6.
 - Nombre d'assistents: 21 (6 dones i 15 homes).
- Intervenció en els mòduls 3 i 4, que és on hi ha més pràctiques de risc de transmissió del VIH i de consum de drogues:
 - Nre. de sessions: 18.
 - Nombre d'interns que hi han participat: 51.
 - També s'han dut a terme activitats transversals de caire lúdic per captar els reclusos d'aquests mòduls.

9. Prevenció en el personal sanitari

⌘ Protocol d'actuació davant d'accident amb material biològic (Servei de Salut)

Protocol d'actuació dels centres d'atenció primària i els hospitals de la xarxa pública davant de les exposicions accidentals al VIH, VHB i VHC. Aquests protocols inclouen mesures preventives, actuacions i profilaxi.

ACCIDENTS BIOLÒGICS									
¹	HUSE	061 Mallorca	AP Mallorca	HSLL	HM	HCIN	HCM	HGMO	TOTAL
Nombre d'accidents biològics	146	3	42	92	41	13	47	20	404
Nombre de professionals en tractament antiretroviral	8	0	2	2	1	0	2	0	15

⌘ Formació en prevenció de riscos laborals al personal sanitari (Servei de Salut)

Formació dels serveis de medicina del treball dels hospitals públics per al seu personal en prevenció d'accidents biològics.

FORMACIÓ EN PREVENCIÓ D'ACCIDENTS BIOLÒGICS					
	HUSE 061 i AP Mallorca	HSLL	HM	HCIN	HCM
Nombre d'accions formatives	85	Curs d'acolliment intrahospitalari a estudiants	Educació sanitària individualitzada	19	2 sessions per actualitzar el tractament antiretroviral
Nombre de participants	1.139			174	

10. Formació personal sanitari

⌘ Curs de sexualitat AVANÇAT (Gerència d'Atenció Primària de Mallorca) amb l'assistència de 28 professionals (medicina, infermeria, pediatria i comares) d'Atenció Primària de Mallorca.

¹ Hospital Universitari Son Espases (HUSE), Hospital Can Misses (HCM), Hospital de Manacor (HM), Hospital Comarcal d'Inca (HCIN), Hospital Son Llàtzer (HSLL), Hospital General Mateu Orfila (HGMO), Atenció Primària de Mallorca (AP Mallorca).

⌘ **Curs de sexualitat BÀSIC** (*Gerència d'Atenció Primària de Mallorca*) amb l'assistència de 34 professionals (medicina, infermeria, pediatria i comares) d'Atenció Primària de Mallorca.

⌘ **Sessió sobre identitat sexual per a consulta jove** (*Gerència d'Atenció Primària de Mallorca*) dues sessions amb l'assistència de 57 professionals (infermeria i medicina) de consulta jove d'Atenció Primària de Mallorca.

ATENCIÓ SANITÀRIA I PSICOSOCIAL

1. Atenció sanitària
2. Atenció psicosocial

1. Atenció sanitària (*Servei de Salut*)

⌘ **Detecció del VIH i tractament en dones embarassades**

Oferta sistemàtica de la prova de detecció del VIH a les embarassades i, en cas necessari, del tractament antiretroviral.

EMBARASSADES I VIH							
	HUSE	HSLI	HM	HCIN	HGMO	HCM	TOTAL
Nombre de parts	1.875	2.030	852	804	564	33	7381
Nombre d'infeccions per VIH en embarassades	8	5	2	1	0	2	18
Nombre d'embarassades en tractament	8	5	2	1	0	2	18

⌘ **Atenció a persones VIH positives**

Assistència sanitària i tractament garantits per a totes les persones VIH positives i diagnosticades de sida.

INFECCIONS PER VIH							
	HUSE	HSLL	HM	HCIN	HGMO	HCM	TOTAL
Nombre de persones ateses infectades pel VIH	1.825	1.010	158	203	180	640	4.016
Nombre de pacients en tractament	1.604	974	154	196	175	456	3.559
Percentatge d'adherència	95 %	85 %	91 %	95 %	95 ,86%	95 %	----

⌘ Despesa en tractaments antiretrovirals: 23.428.890 €.

2. Atenció psicosocial

⌘ Atenció psicològica individual, familiar i grupal (ALAS)

- Nombre de casos nous atesos: 15.
- Nombres de parelles/famílies ateses: 1.
- Nombre de sessions realitzades: 51 amb una mitjana de 3,66 sessions.
- Nombre de casos atesos en línia: 10.

⌘ Atenció social (ALAS)

- Nombre de casos atesos: 21.

⌘ Formació sobre problemàtica psicològica VIH/sida (ALAS)

- Xerrada a l'alumnat de psicologia de la UIB per donar a conèixer la realitat dels pacients amb VIH i el programa OIAPS d'ALAS.
- Nombre de sessions clíniques realitzades: 1 a l'Hospital de Manacor a tot l'equip de medicina interna.
- Accions de sensibilització i difusió en l'entorn hospitalari: 1 visita i entrevistes amb els caps de medicina interna de l'HUSE.
- Nombre de casos atesos en línia: 10.

⌘ **Programa PARES (ALAS):** programa que pretén millorar la qualitat de vida de les persones amb VIH que acudeixen als centres hospitalaris a través dels “educadors de pares”.

⌘ **Cases d'acollida: Residència Siloé i Habitatge Tutelat Siloé** (*Associació Siloé, IMAS*)

Acolliment, atenció i acompanyament de persones amb VIH/sida sense recursos.

- Nombre de persones ateses: 18 (83 % homes i 17 % dones).
- Franja d'edat de la població atesa: 44,4 % entre 40 i 50 anys; 27,8 % entre 51 i 60 anys; 16,7 % de més de 61 anys; 5,5 % entre 29 i 39 anys, i 5,5 % de menys de 29 anys.
- Durada de residència dels usuaris en els centres: 5,6 % menys de 3 mesos; 22,2 % entre 3 i 12 mesos; 33,3 % entre 1 i 4 anys; 16,6 % entre 5 i 7 anys, i el 22,3 % entre 13 i 20 anys.
- Nombre de controls de salut i higiene: 3.842 (88,8 % residència i 11,2 % habitatge i tutela).
- Nombre d'acompanyaments mèdics: 557 (8 % a diferents especialistes, 19 % a infermeria, 20 % al metge de família, 8 % a metges internistes, 5 % a urgències, 4 % hospitalitzacions i 14 % als CAD).
- Nombre de tràmits o gestions a favor de les persones residents: 230 (administratius [dependència, pensions, ajuts, etc.], derivacions i judicials).

⌘ **Projecte “Mou-te!”**

Activitat per a la recuperació d'habilitats, aptituds, capacitats i activitats d'oci per a la millora de la qualitat de vida de persones amb VIH/sida residents en els centres Siloé (*Associació Siloé i Estalvi Ètic de Colònia*).

- Nombre total de participants: 23 (18 residents, 3 professionals dels centres i 2 professionals externs).

— Activitats:

- Taller d'harmonització psicofísica: 42 sessions amb una durada d'una hora al centre de Santa Eugènia.
- Taller de reestructuració cognitiva: 43 sessions (21 sessions amb una durada total de 42 hores al centre de Santa Eugènia i 22 sessions amb una duració total de 33 hores i mitja al centre del Jonquet).
- Taller d'oci saludable: 15 sessions de coneixement de recursos lúdics i/o educatius, amb una durada total de 40,5 hores al centre del Jonquet.

COORDINACIÓ I PARTICIPACIÓ

La Coordinació Autonòmica de la Sida de la Conselleria de Salut ha duit a terme les actuacions de coordinació següents:

- ⌘ **Convenis de col·laboració** entre la Conselleria de Salut del Govern de les Illes Balears i el Col·legi Oficial de Farmacèutics de les Illes Balears per a la dispensació de metadona a les oficines de farmàcia i les proves ràpides de detecció del VIH.
- ⌘ **Acord de col·laboració** entre la Conselleria de Salut, el Col·legi Oficial de Farmacèutics de les Illes Balears, la Cooperativa d'Apotecaris i COFARME (Cooperativa Farmacèutica Menorquina), per a la realització del Programa d'Intercanvi de Xeringues (*kits* antisida: tovallolletes d'alcohol, aigua bidestil·lada, xeringa, cassoleta, contenidor de xeringa usada, preservatiu i fullet informatiu).
- ⌘ **Conveni instrumental amb Metges del Món per al SAYDE.**
- ⌘ **Participació en la Comissió Tècnica d'Educació per a la Salut en els centres educatius.**
- ⌘ **Reunions de coordinadors a la Secretaria del Pla Nacional sobre la Sida.**
- ⌘ **Reunions amb Taula per la Sida** per coordinar les diferents actuacions que es duen a terme el Dia de la Prova del VIH i el Dia Mundial de la Sida.

Des d'altres institucions es té informació de les entitats i els organismes següents:

- ✚ **Grup de Treball sobre Prostitució** (*Ajuntament de Palma*). Comissió formada per diferents àrees de l'Ajuntament de Palma i entitats que treballen en l'atenció directa a persones que exerceixen la prostitució a Palma, en la qual s'adopten una visió i reptes comuns per tal de posar en marxa diferents projectes i activitats dins aquest marc.
- ✚ **Conveni de col·laboració** entre Metges del Món i l'Hospital Son Espases en la part assistencial (analítiques, infeccions, etc.).

GLOSSARI DE SIGLES I TERMES

- ▣ **ALAS:** Associació de Lluita Anti-Sida de les Illes Balears
- ▣ **AP:** Atenció Primària
- ▣ **Ben Amics:** Associació Lesbiana, Gai, Transsexual, Bisexuals i Intersexual de les Illes Balears
- ▣ **CAD:** Centre d'Atenció a les Drogodependències
- ▣ **CAITS:** Centre de Diagnòstic, Tractament i Prevenció de les Infeccions de Transmissió Sexual
- ▣ **CEF:** Centre de Formació Audiovisual
- ▣ **CEPCA:** Centre d'Estudis i Prevenció de Conductes Addictives
- ▣ **CS:** centre de salut
- ▣ **DT:** diagnòstic tardà
- ▣ **EPS:** educació per a la salut
- ▣ **ESO:** educació secundària obligatòria
- ▣ **HCIN:** Hospital Comarca d'Inca
- ▣ **HCM:** Hospital Can Misses
- ▣ **HGMO:** Hospital General Mateu Orfila
- ▣ **HSH:** homes que mantenen relacions sexuals amb homes

- **HTSX:** heterosexual
- **HUSE:** Hospital Universitari Son Espases
- **IES:** institut d'educació secundària
- **IMAS:** Institut Mallorquí d'Afers Socials
- **INRED:** Reducció de danys i prevenció de transmissió sexual del VIH
- **IR:** infecció recent
- **HM:** Hospital de Manacor
- **HSLL:** Hospital Son Llàtzer
- **MDM:** Metges del Món
- **PADIB:** Pla d'Addiccions i Drogodependències de les Illes Balears
- **OIAPS:** orientació i atenció psicològica
- **PEP:** persona que exerceix la prostitució
- **PiEpSE:** projectes de promoció i educació per a la salut en els centres educatius
- **PIX:** Programa d'Intercanvi de Xeringues
- **PNSS:** Pla Nacional sobre la Sida
- **PQPI:** programes de qualificació professional inicial
- **SADIF:** Servei d'Acollida per a Dones i Famílies
- **SAYDE:** Salut i drets per a les persones que exerceixen la prostitució
- **SIDA:** síndrome d'immunodeficiència adquirida
- **Taula per la Sida:** plataforma d'entitats socials que aborda, conjuntament, la prevenció de noves transmissions del VIH, les reinfeccions i l'estigma de les persones seropositives i fomenta polítiques sociosanitàries. Està constituïda per ALAS, Ben Amics, Creu Roja Joventut, Escola de Sida, Salut i Convivència, Metges del Món i Siloé
- **UDI:** usuari de drogues injectada
- **UDVP:** usuari de drogues per via parenteral
- **UE:** Unió Europea
- **UMES:** Unitat Mòbil d'Emergència Social

- **VHB:** virus de l'hepatitis B
- **VHC:** virus de l'hepatitis C
- **VIH:** virus de la immunodeficiència humana